

UA: UKRAINE ANALYTICA

Номер 1(11) укр, 2018

МІФІ
ЗМІ
НАРАТИВИ
НОВИНИ
ГРУЗІЯ
ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ
ДЕЗІНФОРМАЦІЯ
КРИЗА
ІМІДЖ
ІСТОРІЯ
ОПЕРАЦІЇ ВПЛИВУ
ЕСТОНІЯ
ІНФОРМАЦІЯ
ПРОПАГАНДА
УКРАЇНА
МОЛDOVA
ЕВРОПА
ОПЕРАЦІЇ ВПЛИВУ
КОМУНІКАЦІЇ
НОВИНИ
РОСІЯ
ФЕЙКИ
МІФІ
ОПЕРАЦІЇ ВПЛИВУ
ТУРЕЧЧИНА
КРИЗА
ТВ

- КАМПАНІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ
- ФЕЙКОВІ НОВИНИ
- ОПЕРАЦІЇ ВПЛИВУ

Пропаганда

За редакцією

Ганна Шелест, к. політ. н.
Микола Капітоненко, к. політ. н.

Видавник:

Видається ГО "Сприяння міжкультурному співробітництву" (Україна), Центром міжнародних досліджень (Україна), за фінансової підтримки представництва Фонду ім. Ф. Еберта в Україні, Black Sea Trust та Центра інформації та документації НАТО в Україні

UA: Ukraine Analytica – це перший український часопис з питань міжнародних відносин, політики та економіки, який видається англійською мовою. Журнал спрямований на експертів, дипломатів, представників наукових кіл, студентів, які цікавляться питаннями міжнародних відносин та, зокрема, Україною.

Контактна інформація та посилання:

Веб-сайт: <http://ukraine-analytica.org/>
Електронна адреса: Ukraine_analytica@ukr.net
Facebook: <https://www.facebook.com/ukraineanalytica>
Twitter: https://twitter.com/UA_Analytica

Погляди та висновки, виражені в статтях, є авторськими та не обов'язково відображають позицію UA: Ukraine Analytica, її редакторів, дорадчої ради чи донорів.

ISSN 2518-7481

200 примірників

ДОРАДЧА РАДА

Дімітар Бечев, доктор наук (Болгарія, директор Інституту Європейської Політики)

Юліан Кіфу, доктор наук (Румунія, директор Центру аналізу та раннього попередження конфліктів)

Сергій Корсунський, д.фіз.-мат.н., Надзвичайний і Повноважний Посол, (Україна, директор Дипломатичної академії при Міністерстві закордонних справ України)

Ігор Коваль, д.політ.н. (Україна, ректор Одеського національного університету ім.І.І. Мечникова)

Сергей Мінасян, д.політ.н., Надзвичайний і Повноважний Посол (Вірменія, Надзвичайний і Повноважний Посол Вірменії в Румунії)

Марсель Рьотінг (Німеччина, директор Представництва Фонду ім. Ф. Еберта в Україні)

Джеймс Ніксі (Велика Британія, голова Програми Росії та Євразії Королівського інституту міжнародних відносин Chatham House)

Роберт Ондрейчак, доктор наук (Словаччина, державний секретар Міністерства оборони Словаччини)

Олег Шамиур, к.еко.н., Надзвичайний і Повноважний Посол (Україна, Надзвичайний і Повноважний Посол України у Франції)

Штефан де Шпігелейре (Нідерланди, головний науковий співробітник, Гаазький центр стратегічних досліджень)

Іванна Климпуш-Цинцадзе (Україна, віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України)

Дімітріс Тріантафілоу, доктор наук (Греція, директор Центру міжнародних та європейських досліджень, Університет ім. Кадір Хаса, Туреччина)

Асле Тойе, доктор наук (Норвегія, директор з досліджень Норвезького інституту Нобеля)

ЗМІСТ

НАТО В НОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ 3

Барбора Маронкова

СТИКАЮЧИСЬ З РОСІЙСЬКОЮ ШКОЛОЮ М'ЯКОЇ СИЛИ 10

Тоні Йенсен

**ОБРАЗ ЄВРОПИ В РОСІЙСЬКИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ:
ЖУРНАЛІСТИКА ЧИ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ВОРОГА?**..... 20

Любов Цибульська

ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ КРЕМЛЯ В 21 СТОРІЧЧІ: ЕСТОНІЯ, ГРУЗІЯ, УКРАЇНА .. 29

Максим Кияк

**РОСІЙСЬКА ПРОПАГАНДА В РЕСПУБЛІЦІ МОЛДОВА:
ВЕЛИКА ВІЙНА ДЛЯ МАЛЕНЬКОЇ АУДИТОРІЇ** 38

Владислав Саран

**ПІДЖИВЛЮЮЧИ ПОЛУМ'Я:
РОСІЙСЬКІ ІНФОРМАЦІЙНІ ОПЕРАЦІЇ В ТУРЕЧЧИНІ** 46

Болкан Девлен

КАРНАВАЛІЗАЦІЯ КАРНАВАЛА 54

Волга Дамарад

**ПРОТИДІЮЧИ РОСІЙСЬКІЙ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ:
УКРАЇНСЬКІ НЕУРЯДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ НА ПЕРЕДОВІЙ**..... 64

Олена Чуранова

РОСІЙСЬКА ПРОПАГАНДА В РЕСПУБЛІЦІ МОЛДОВА: ВЕЛИКА ВІЙНА ДЛЯ МАЛЕНЬКОЇ АУДИТОРІЇ

Владислав Саран

Незалежний аналітичний центр "Spirit Critic" (Молдова)

У статті аналізуються методи та інструменти російської пропаганди проти слабких сторін органів місцевого самоврядування Республіки Молдова. Ідеї російської пропаганди переважно сприймаються російськомовними громадянами, які не мають доступу до альтернативних ЗМІ. Деякі місцеві органи влади саботують зусилля уряду, тому громадом є відмова Ірини Влах, башкана (губернатора) Гагаузії виконувати заходи з відключення російських політичних, аналітичних та військових передач, на вимогу прийнятих парламентом поправок до Закону про телебачення та радіомовлення.

Вступ

З початком конфлікту в Україні та окупації Криму редакційна політика основних телеканалів у Москві багато в чому змінилися. Все більше і більше досліджень показують, що ЗМІ Російської Федерації розпочали інформаційну війну. Республіка Молдова має слабкі сторони в середині країни, які сприяють руйнівному впливу російської пропаганди.

Нажаль, ми мусимо констатувати, що населення Республіки Молдова масово переглядає російський телевізійний програми, російськомовні фільми та слухає радіопередачі. Зусилля по забезпеченню безпеки інформаційного простору часто зазнають невдачі через недостатню ефективність національного законодавства та відмову місцевої влади співпрацювати з центральними органами влади.

ЗМІ стають вразливими тоді, коли зникає довіра споживача. Таким чином, ми можемо пов'язувати незахищеність медіа-простору з наступними джерелами вразливості:

1. Медіа-простір будується на принципах, відмінних від свободи слова та плюралізму думок;
2. Медіа-простір обмежений ресурсами (економічними, технологічними, професійними тощо), необхідними для розвитку та адаптації до можливих умов добросовісної конкуренції інформаційного суспільства;
3. Не існує заохочувальних правових та етичних рамок для вільного розвитку медіа сфери;
4. Медіа-інститути знаходяться під тиском політичних, ідеологічних чи економічних факторів, у тому числі

через використання прихильників партій та політичних найманців, через надмірну концентрацію та монополізацію медіа та рекламного ринку;

5. Різноманітність засобів масової інформації відсутня або є недостатньою, з точки зору соціальної та демографічної структури, а також політичного плюралізму;

6. Ця сфера характеризується низьким рівнем технічних можливостей доступу до інформації на різних платформах, включаючи відсутність або незначну присутність мережевої журналістики, як прояв інформаційного суспільства та розвиток нових медіа;

7. Регіональне покриття ЗМІ є неповним або вибіркоким, і є регіони з низькою щільністю ЗМІ;

8. Відсутність медіа культури, в тому числі навичок медіа-грамотності.

Незаконний референдум та панування російської мови в Автономному територіальному утворенні Гагаузії

Автономне територіальне утворення Гагаузії – це перший приклад, який ми детально розглянемо. Гагаузії повністю поглинута як медійними, так і культурними каналами зв'язку Російської Федерації. Ми можемо поглянути на результати незаконного референдуму в Гагаузії 02 лютого 2014 року¹ через призму російського домінування. 98,47% громадян заявили про свою підтримку щодо приєднання Республіки

Молдова до Євразійського економічного союзу Росії, Білорусі та Казахстану, а невелика решта голосували за вступ до Європейського Союзу (ЄС). У референдумі взяли участь 70 777 виборців регіону, що складає 70,4%, хоча цей референдум було визнано в судовому порядку незаконним, а влада Кишиніва закликала населення не брати в ньому участі. Таким чином, ми бачимо, що гагаузи не підтримують проєвропейський курс Кишиніва, а скоріш знаходяться під сильним впливом зі сторони російських ЗМІ та культурних джерел.

Румунський дослідник питань геополітики Дан Дунгачу вважає, що русифікація засобів масової інформації в Гагаузії сьогодні сильніша, ніж це було за СРСР². Дунгачу стверджує, що етнічні гагаузи є в'язнями жакливої ситуації та страждають від відсутності альтернативних ТВ каналів та радіо. Більше того, мовна та освітня політика повинні ефективно поєднуватися з політикою в сфері медіа, але цей зв'язок абсолютно відсутній. І, нарешті, румунський експерт вважає, що провина в цій жалюгідній ситуації лежить на уряді Кишиніва, а не в політиці Кремля.

Проте, ми не повинні недооцінювати втручання Російської Федерації у справи місцевої влади в Республіці Молдова. Російське посольство в Республіці Молдова дуже активно працює у цьому невеликому територіальному утворенні – Гагаузії, починаючи з масових пожертувань книжок російською мовою, і закінчуючи безпосередньою участю в внутрішньополітичних процесах.

¹ C. Marchievici, *Referendumul din Găgăuzia: plan de destabilizare orchestrat de Moscova și pionii ei (The Referendum in Gagauzia: The Destabilizing Plan of Moscow and Its Pawns)*, "Cotidianul", 04 лютого 2014, [http://www.cotidianul.ro доступ: 02 лютого 2018].

² D. Dungaci, V. Iuga, M. Stoian, *7 teme fundamentale pentru Romania 2014 (7 Fundamental Themes for Romania 2014)*, Rao Books: Bucharest 2014, p. 124.

Якщо ми проаналізуємо дослідження, опубліковане у 2016 році, «Молдова між Сходом і Заходом: перспективи Гагаузії та Тараклії», яке було проведено Інститутом державної політики Молдови, немає ніяких сумнівів щодо впливу Росії на Гагаузію. Опитування, опубліковане в цьому дослідженні, показує, що приблизно 64% респондентів вважають, що Республіка Молдова належить до «Російського світу», і близько 35% респондентів бачать майбутнє Республіки Молдова «поряд з Росією». Близько 85% голосували б на референдумі на користь приєднання Молдови до Євразійського економічного союзу.

Викликає тривогу, що близько 70% опитаних вважають, що «після Майдану до влади в Україні прийшли фашисти», і більше 80% підтримують «анексію Криму Росією». Інформаційний простір респондентів наповнений майже виключно російським контентом. Незалежно від джерел інформації, дев'ять з 10 жителів згаданих регіонів споживають інформацію російською мовою, у порівнянні з 42-43% у Республіці Молдова або 14-15% в Європі. Таким чином, російська пропаганда могла б сформувати громадську думку в Гагаузії на користь інтересів Кремля, ціною утримання гагаузького народу у вигаданому світі. Обмеження доступу до російських ЗМІ в Молдові не матиме бажаного ефекту в Гагаузії, оскільки існує місцеве законодавство про телебачення та радіомовлення, яке забезпечує необмежені можливості для ретрансляції російських програм місцевими засобами масової інформації в Автономному територіальному утворенні Гагаузія.

Інший чіткий прояв того, що Гагаузія не виконує постанови молдовського парламенту, – це заява голови (башкана) регіону Ірини Влах стосовно поправок, внесених парламентом до Закону про телебачення та радіомовлення від 07 грудня 2017 року, метою яких є боротьба з російською пропагандою в Республіці Молдова³.

Башкан Гагаузії заявила, що російські інформаційно-аналітичні передачі будуть передаватися на території Гагаузії, незважаючи на Закон про боротьбу з російською пропагандою. По суті, Ірина Влах вважає, що боротьба з російською пропагандою прямо порушує права російськомовної громадськості та мешканців Гагаузії та загострює

Жоден уряд або політична партія не змогла популяризувати політику консолідації населення на основі духу громадянства

відносини між Республікою Молдова та Російською Федерацією. Голова Гагаузії рішуче заперечує поняття «інформаційна загроза», яку називає «міфічним гаслом», і вважає, що головною метою цієї ініціативи є боротьба проти російської мови та «високого престижу Російської Федерації» в Республіці Молдова.

Зважаючи на вищесказане, Російська Федерація має потужний арсенал «м'якої сили», важелів або методів в Республіці Молдова. Сучасна політична еліта Молдови, а також попередня, відповідальні за відсутність національної консолідації та прояв терпимості до

³ I. Liubec, *Vlah anunță că în Găgăuzia nu va fi respectată Legea anti-propagandă. Reacția președintelui CCA (Vlah Announces that the Anti-propaganda Law Will not Be Respected in Gagauzia. The Reaction of the BCC President)*, 08 грудня 2017, [http://www.dechiside.md доступ: 20 грудня 2017].

невиконання обов'язків деякими місцевими органами влади.

Жоден уряд або політична партія не змогла популяризувати політику консолідації населення на основі духу громадянства, шляхом свідомого відокремлення від радянського минулого, свідомого подолання етнічної та мовної прірви, успадкованої від СРСР.

Муніципалітет Бельці – тенденції сепаратизму

Муніципалітет Бельці – це ще одна точка на карті Республіки Молдова, яка продемонструвала тенденції сепаратизму проти центральних органів влади. У 2015 році місцева влада в місті Бельці (друге за величиною місто Республіки Молдова) вирішила організувати консультативний референдум щодо місцевої автономії. Тоді рішення про організацію плебісциту було висунуто депутатами комуністичної партії, а опозиція не голосувала за це рішення. Референдум в Бельцах не відбувся, оскільки прецедент Гагаузії у 2014 році призвів до скасування спроби плебісциту молдовською поліцією.

Ці, здавалося б, тихі спроби отримання консультацій від населення з делікатних питань, таких як зовнішня політика, насправді є першими ознаками сепаратизму, захоплення місцевої влади деякими політичними партіями, незважаючи на конституційні заборони. На національному рівні головним ризиком є зниження зацікавленості у європейській інтеграції та просування східного вектору зовнішньої політики, що означає наближення до Митного союзу. Мер Бельц, бізнесмен Ренато Усатий, який зараз переховується в Російській Федерації, мав постійний конфлікт із центральною владою, тому було неможливо активно просувати європейський вектор в Белцах.

У цьому контексті російська пропаганда знаходить значно простіші важелі для розширення своїх комунікаційних стратегій серед російськомовного населення. Православна Церква зіграла важливу роль у передачі політичних гасел,

**Православна Церква
зіграла важливу роль у
передачі політичних гасел,
особливо під час президентської
передвиборної кампанії 2016 року**

особливо під час президентської передвиборної кампанії 2016 року. Єпископ Бельцький та Фелештський, Маркелл разом із групою священників закликав парафіян не голосувати за Майю Санду, проєвропейського кандидата, стверджуючи, що вона є «небезпекою для Церкви». Замість цього священники сказали, що люди повинні підтримувати «морально здорового» та християнського кандидата, такого, як Ігор Додон. Таке залучення до виборчої кампанії показує, що російський чинник може локально впливати на лідерів громадської думки, таких як єпископ Маркелл, щоб агітаційні повідомлення знаходили бажану аудиторію.

Придністров'я – найслабкіша ланка Республіки Молдова

Окрім тривожної ситуації в Гагаузії та муніципалітеті Бельці, Придністров'я є основним важелем контролю та пропаганди Російської Федерації в Республіці Молдова. У 2006 році в Придністров'ї був організований референдум, на якому виборцям поставили питання, чи згодні вони, за можливості, відмовитися від так званої незалежності та інтеграції з Республікою Молдова або ж, вони оберуть «незалежність» та можливу інтеграцію з Російською Федерацією.

Результати більш ніж красномовні: 96,61% проголосували проти відмови від незалежності та потенційної інтеграції з Республікою Молдова в майбутньому, в той же час 98,07% проголосували за незалежність та потенційну інтеграцію з Росією⁴.

Явка виборців становила 78,6%. Влада Республіки Молдова, звичайно, не визнала референдум, але отримала тривожний сигнал. Дослідник Дунгачу вважає, що щонайменше теоретично Кишинів може зробити московські важелі неефективними, заблокувавши будь-яку можливість «транснаціоналізації» республіки за допомогою федералістичних формул вирішення придністровського конфлікту, який міг перемістити стратегічне рішення від Кишиніва до Тирасполя. Проте, на даному етапі ніяких подібних сприятливих змін не відбулося, і здається, що Кишинів підтримує стратегію, згідно з якою краще тримати придністровський конфлікт замороженим, ніж мати угоду, яка не піде на користь Республіці Молдова. Іншими словами, поточна ситуація у Придністров'ї є більш прийнятною у порівнянні зі сценарієм остаточної втрати цієї території.

Євро-майдан у Києві у 2013-2014 рр., також, мав певний вплив на Придністровський регіон. Після окупації Росією Кримського півострова, так званий голова Тираспольського Верховного Суду, Михайл Бурла, направив до Державної Думи лист, в якому просив Москву вивчити також можливість анексії і Придністровського регіону. Влада Кишиніва категорично відкинула цю ініціативу, і Москва запевнила, що не має наміру визнавати сепаратистський регіон. Такі ініціативи демонструють, наскільки так

званий уряд Тирасполя хоче відійти від Республіки Молдова та наблизитися до Москви.

Однак ми не можемо не помітити останні покращення у відносинах між Кишинівом та Тирасполем. Чотири протокольні рішення, які, як очікується, спростять життя громадян по обидва боки Дністра, були підписані 25 листопада 2017 року, у Тягині, політичними представниками Кишиніва та Тирасполя, Георгієм Баланом та Віталієм Ігнатієвим.

Ці документи гарантують нормальне функціонування молдовських шкіл з навчанням румунською мовою в придністровському регіоні, доступ селян до власних сільськогосподарських земель уздовж шляху Дубоссари-Тирасполь, визнання дипломів, виданих придністровськими університетами, відновлення звичайного та мобільного телефонного зв'язку між двома сторонами Дністра. Стосовно навчальних закладів з румунською мовою навчання в придністровському регіоні, керівники навчальних закладів дуже скептично ставляться до цих положень, і вони не вважають, що ці документи будуть введені в дію найближчим часом. Слід зазначити, що протягом багатьох років влада Кишиніва не звертала уваги на румунські школи на лівому березі річки Дністер, а режим Тирасполя, як вважають вчителі, відмовлявся перевозити через «придністровські митниці» будь-які навчальні матеріали румунською мовою. Підписання цих чотирьох протокольних рішень 25 листопада, було скоріше дипломатичним кроком напередодні офіційної зустрічі для переговорів у Відні, у форматі «5 + 2». Проте, довіра між прем'єр-міністром П. Філіпом

⁴ M. Draghici, *Transnistria vota în 2006 pentru unirea cu Rusia, dar Moscova cerea continuarea negocierilor (Transnistria Voted in 2006 to Join Russia, but Moscow Called for Further Talks)*, "Mediafax.ro", 16 квітня 2014, [http://www.mediafax.ro доступ: 15 січня 2018].

і так званім лідером Тирасполя В. Красносельським дуже обмежена, і великий поступ відмічається лише на папері.

Вразливі місця та слабкі сторони Придністровського регіону походять корінням в глибини ідеології, ідеологічний вплив та домінування російських ЗМІ в останні 25 років. Викривлення історичної пам'яті є одним із ідеологічних пріоритетів так званого уряду в Тирасполі, тому Придністров'я розвиває особисту історіографію та вивчення історії.

У цьому контексті група дослідників Науково-дослідної лабораторії «Історія Придністров'я» в Тираспольському університеті заклала основи історіографії Придністров'я. Важливо відзначити, що історія Придністров'я ніколи не була об'єктом дослідження. Однак, лабораторія Тираспольського університету виконала декілька наукових праць, ось назви декількох з них: «Історія Придністровської Молдавської Республіки» (в трьох томах), серія брошур під назвою «Лекційний курс історії Молдови», збірник документів під назвою «Бессарабське питання та створення Придністровської Молдавської республіки» та інші.

Головна мета усіх цих наукових робіт полягає в тому, щоб довести існування «Придністровської державності» в результаті «війни за незалежність» у 1992 році. Шкільні підручники з історії – «Історія Рідного краю» для учнів з 4-го по 9-й класи, а також «Історія Придністровської Молдавської Республіки» для учнів 10-го і 11-го класів – передають зовсім іншу історію, ніж у навчальних посібниках шкіл Республіки Молдова. Їх метою є формування історичної пам'яті, зокрема, відвідування меморіалів та пам'ятників або святкування державних свят. У кожному місті регіону є меморіал захисників війни в Придністров'ї, і головне свято Придністров'я відзначається 02 вересня, коли в

пам'ять загиблих захисників проводяться міжнародні спортивні змагання.

Домінування російських ЗМІ є абсолютним в Придністровському регіоні. Наразі існує 276 ЗМІ, у порівнянні з 294 у 2015 році, але, мабуть, велика кількість газет, телевізійних каналів або новинних веб-сайтів затьмарюються тотальною цензурою, державним контролем та відсутністю сучасної школи журналістики. Майже весь аудіовізуальний та текстовий контент залежить від політичних еліт, преса функціонує в закритому просторі, і практично відсутні контакти між журналістами по обидва боки Дністра.

Одним з найбільших телевізійних каналів є Перший Придністровський, канал загального доступу із аудиторією 600 000 глядачів. Для порівняння, ще один важливий телеканал, TSV, що належить компанії Sheriff, має аудиторію близько 500 000 глядачів. Опозиційні ЗМІ не мають шансів вижити в цьому регіоні. Існували газети, сайти, платформи, соціальні мережі, де публікувалися критичні матеріали. Їхня доля була передбачуваною – вони були закриті. Незважаючи на цензуру, громадяни на лівому березі річки Дністер мають вільний доступ до Інтернету та молдовських медіа ресурсів, щоб отримати інформацію про життя в Молдові та у всьому світі.

Головним фактором занепокоєння та вразливості органів влади у Кишиніві є наявність Оперативної групи російських сил (ОГРС) у Придністров'ї. ОГРС створено 1 липня 1995 року на базі колишньої радянської 14-ї армії. Вона не має правового статусу на території Республіки Молдова і, таким чином, становить значну загрозу національній безпеці. У 2016 році солдати ОГРС вирушили на військовий парад, що відбувся 09 травня в Тирасполі, тим самим порушивши взяті Росією зобов'язання відповідно

до норм міжнародного права. Тридцять шість військових частин, оснащених озброєннями, вийшли на площу Суворова в Тирасполі, включаючи бронемашини з Російської Федерації та ракетні пускові установки, а також колона танків Т-34. Міністерство закордонних справ та європейської інтеграції Республіки Молдова надсилало дипломатичні запити щодо пояснення таких дій, але вони так і не були отримані від Посольства Російської Федерації в Республіці Молдова⁵.

Експерт з питань безпеки аналітичного центру IDIS "Viitorul" Росіян Васілої вважає, що за наявності ОГРС, Росія є головним дестабілізуючим фактором в Республіці Молдова, з точки зору ризиків безпеки та оборони. Підтвердженням є подвоєння чисельності військових навчань у 2017 році, у порівнянні з 2016 роком. Таким чином, російські та придністровські військові у 2017 брали участь у 128 військових навчаннях, у тому числі широкомасштабних, включаючи форсування Дністра. ОГРС також проводила військові навчання снайперів, які тренували навички камуфляжу та способи використання сучасних засобів розвідки та спостереження, навігаційних систем та безпечних засобів зв'язку⁶.

Васілої також наголошує, що влада Кишиніва повинна бути стурбована уроками патріотичного виховання «прославляння російської армії» та «реконструкції боротьби за звільнення Тирасполя від німецько-румунських військ». Міністерство закордонних справ та європейської інтеграції Республіки Молдова постійно висловлює «подив і

обурення щодо провокаційної поведінки російських військ, які були незаконно розміщені в Придністровському регіоні, які, незважаючи на протести неодноразово висловлювані владою Молдови, продовжують проводити військові заходи із сумнівними цілями». Нажаль, ці дипломатичні релізи не мають очікуваних наслідків та реальної здатності зупинити військові маневри ОГРС, які продовжуються у 2018 році. Військові навчання у Придністровському регіоні далекі від політично-військової реальності, яка була побудована в Кишиніві, але викликає стурбованість те, що даний стан справ зберігає ризик загострення конфлікту на кордоні з Україною.

Підсумок

Гагаузія, муніципалітет Бельці та Придністров'я – це вразливі точки на карті Республіки Молдова, які відкривають простір для маневру російської пропаганди. Домінування російських ЗМІ не можна ліквідувати, до тих пір, поки центральна влада Кишиніва не візьме

**Гагаузія, муніципалітет
Бельці та Придністров'я –
це вразливі точки на
карті Республіки Молдова,
які відкривають простір для
маневру російської пропаганди**

реальний контроль над інформаційним простором по всій країні. Парадоксально, що Республіка Молдова, з переважаючим молдовським населенням

⁵ V. Călugăreanu, *Rusia sfidează Chișinăul și răspunde SUA cu militari la parada separatistilor (Russia Defies Chisinau and Responds with US Troops to the Separatist Parade)*, "Deutsche Welle", 11 травня 2016, [http://www.dw.com доступ: 02 грудня 2017].

⁶ *В Придністров'є пройшли учения російських снайперів*, "Publika", 16 вересня 2016, [https://ru.publika.md доступ: 20 грудня 2017].

та людьми, які говорять румунською мовою, захоплена російськими засобами масової інформації та культурою, в той час коли російськомовних громадян лише 13,5% населення (за даними перепису населення та житла в Республіці Молдова у 2014 році). Сепаратистські тенденції, ідеологічна обробка, викривлення історії, незаконне військоve розміщення ОГРС у Придністров'ї – це виклики, які можуть бути вирішені чи пом'якшені урядом у Кишиніві лише завдяки політичній волі та консолідації геополітичних зусиль в інтересах Республіки Молдова.

Владіслав Саран є директором Незалежного аналітичного центру «Spirit Critic» (Республіка Молдова), що спеціалізується на питаннях безпеки розповсюдження дезінформації, інформаційної інтоксикації, пропаганди в ЗМІ, маніпуляції громадською думкою. Він також є членом Міжнародного товариства румунських студій та випускником Політичної академії Фрідріх-Еберт-Штіфтунг Молдова.
